OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Lausunto

7.2.2024

VN/3578/2024
VN/3578/2024-OKM-2

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Asiantuntijalausunto: E 61/2023 vp Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission ehdotus neuvoston suositukseksi Eurooppa liikkeellä – oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet kaikille

Eduskunnan sivistysvaliokunta on antanut opetus- ja kulttuuriministeriölle tilaisuuden lausua asiakohdassa mainituista E-kirjeestä. Opetus- ja kulttuuriministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntona seuraavaa:

Tausta

Ehdotetulla neuvoston suosituksella ”Eurooppa liikkeessä – osaamisen liikkuvuusmahdollisuudet kaikille” pyritään lisäämään osaamisen liikkuvuutta kaikilla koulutuksen aloilla. Siinä kehotetaan jäsenvaltioita tekemään oppimiseen liittyvästä liikkuvuudesta olennainen osa kaikkia koulutuspolkuja. Komissio esittää liikkuvuuteen uusia kunnianhimoisia tavoitteita saavutettavaksi vuoteen 2030 mennessä.

Komission ehdotuksessa kannustetaan lisäämään myös nuoriso- ja urheilujärjestelmissä tapahtuvaa liikkuvuutta. Näiden osalta aloitteessa ei kuitenkaan esitetä tavoitteita tai liikkuvuutta mittaavia indikaattoreita muutoin kuin vähemmän mahdollisuuksia omaavien henkilöiden osalta.

PMI Orpon hallitusohjelmassa todetaan:

Toimivat sisämarkkinat, joilla taataan tavaroiden, palveluiden, pääoman ja henkilöiden vapaa liikkuminen, ovat Euroopan integraation ydin ja tulevaisuuden kasvun keskeinen tekijä.

Suomen avaintavoitteissa EU:n strategiseen agendaan ja tulevan komission ohjelmaan vaikuttamiseksi (EU/41/2024-VNK-1) todetaan:

Suomi korostaa, että liikkuvuuden edistäminen painottaen korkean tuottavuuden sektoreita on keskeistä laadukkaan ja saavutettavan koulutuksen ja strategisesti keskeisen osaamisen varmistamiseksi. Suomi näkee osaavan koulutetun työvoiman saatavuuden parantamisen keskeisenä tekijänä Euroopan kilpailukyvylle.

Suomi pitää Euroopan kilpailukyvyn ja menestyksen kannalta ratkaisevana, että jatkamme määrätietoisia ponnisteluja koulutustason nostamiseksi ja jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi EU:n tasolla. Jatkuvat panostukset Erasmus+:n kaltaisiin ohjelmiin tukevat näitä tavoitteita. Maailmanlaajuisessa kilpailussa EU:n on oltava kilpailukykyinen alue sekä huippututkimukselle että opiskelijavaihdolle.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

Näkökulmia

Opetus- ja kulttuuriministeriö näkee, että komission esitys oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuuksien lisäämisestä tukee hallitusohjelmaa ja Suomen avaintavoitteita.

Suomalainen ja eurooppalainen koulutus ja tutkimus on kansainvälistä. Kansainväliset liikkuvuuskokemukset lisäävät osaamista ja verkostoja, joita työ- ja elinkeinoelämässä sekä yhteiskunnassa voi hyödyntää esimerkiksi uusissa, nousevissa aloissa sekä osaajapula-aloilla laajemmin.

Kansainväliset oppimiskokemukset lisäävät oppijoiden ja mukana olevien organisaatioiden ymmärrystä erilaisista kulttuureista, lisäävät kielitaitoa ja mahdollisuuksia opiskella ja työllistyä Euroopan laajuisesti. Oppimiseen liittyvän liikkuvuuden edistäminen kolmansien maiden kanssa voi hyödyttää eurooppalaisia koulutus- ja tutkimusjärjestelmiä.

Suomi pitää tärkeänä osaamisen liikkuvuuden nostamista keskiöön eurooppalaisen koulutusalueen saavuttamiseksi vuoteen 2025 mennessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön näkemyksen mukaan oppimiseen liittyvä liikkuvuus voi tukea myös työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton tavoitteita. Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti Talent Boost -ohjelma 2023–2027 kokoaa työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton toimet ja tavoitteet yhteen. Ohjelman mukaisesti kansainvälisten opiskelijoiden määrää Suomessa pyritään edelleen hallitusti lisäämään ja parantamaan edellytyksiä Suomeen työllistymiselle.

Liikkuvuuden määritelmä ja tavoitteet

Ensimmäisessä versiossa neuvoston suosituksiksi oppimisen liikkuvuus kattaa **oppijat ja henkilöstön** kaikilla elinikäisen oppimisen aloilla, mukaan lukien perusopetus, **korkeakoulutus, ammatillinen koulutus, aikuiskoulutus sekä nuorten, nuorisotyöntekijöiden ja henkilöstön oppimiseen liittyvä liikkuvuus varhaiskasvatuksen ja urheilun piirissä.** Termi kattaa kaiken tyyppisen oppimiseen liittyvän liikkuvuuden, mukaan lukien **lyhytkestoisen liikkuvuuden, ryhmien liikkuvuuden, monimuotoliikkuvuuden, opintopisteitä kerryttävän liikkuvuuden ja myös tutkintoon johtavan liikkuvuuden.** Suositus kattaa sekä EU:n sisäisen liikkuvuuden, että kansainvälisen liikkuvuuden EU:hun ja EU:sta.

Määritelmä ei huomioi virtuaalista liikkuvuutta ainoana liikkuvuusmuotona, vaan osana monimuotoista liikkuvuutta yhdessä fyysisen liikkuvuuden kanssa.

Komission ehdotuksen tavoitteet:

- korkeakoulutuksessa oppimiseen liittyvän liikkuvuuden kokemuksia pitäisi olla vähintään 25 prosentilla valmistuneista
- ammatillisessa koulutuksessa oppimiseen liittyvästä kansainvälisestä liikkuvuudesta hyötyvien ammattiopiskelijoiden osuuden pitäisi olla vähintään 15 prosenttia
- kaikissa koulutus-, nuoriso- ja urheilujärjestelmissä vähintään 20 prosenttia kaikista oppimiseen liittyvästä kansainvälisestä liikkuvuudesta hyötyvistä oppijoista pitäisi olla henkilöitä, joilla on muita vähemmän mahdollisuuksia

Haasteena mittaaminen ja tietopohja

Korkeakoulujen oppimiseen liittyvän liikkuvuuden mahdollisuudet ovat monipuolistuneet, ja sen myötä liikkuvuuden tavoitetason mittaamiseen liittyy muutostarpeita. Komission on laajojen sidosryhmäkonsultaatioiden tuloksena päättänyt esittää ehdotuksessa korkeakoulutuksen tavoiteindikaattorin laskennan uudistamista. Ehdotuksen mukaan jatkossa liikkuvuuteen mukaan laskettaisiin pitkät yli 2 kk opiskelijavaihto- ja harjoittelujaksot, tai vähintään kolmen opintopisteen (ECTS) suorittaminen. Tällä hetkellä komission tavoiteindikaattorina on vähintään 3 kk kesto tai 15 opintopisteen (ECTS) laajuus. Tätä seurataan komission Education and Training Monitor 2023 –seurantaraportissa. Komissio ei ole kuitenkaan esittänyt, miten ja minkä tiedon pohjalta uusi tavoiteindikaattori tullaan laskemaan, sillä tiedonkeruita ei ole muutettu. Kansallisesti tietopohja on saatavissa Virta-tietovarannon kautta.

Ammatillisen koulutuksen indikaattorin tietopohja esitetään otettavaksi Erasmus+- ohjelman tiedoista. Tämä jättää muissa liikkuvuusohjelmissa- ja muodoissa tapahtuvan liikkuvuuden indikaattorin

ulkopuolelle. Suomen osalta ammatillisessa koulutuksessa *post secondary* – määritelmä haasteellinen, samoin ikäjakauma. Mikäli indikaattorimääritelmään sisällytetään kaikki ammatillisen koulutuksen opiskelijat (kaikki tutkintotasot ja myös aikuiset opiskelijat), se avaa Suomessa kohdejoukon laajasti heille, joille ei voida pitää todennäköisenä liikkuvuusjaksoja.

Muita heikommassa asemassa olevien henkilöiden liikkuvuuden tavoiteindikaattorin tietopohjaksi komissio on tarjonnut Erasmus+ - ohjelman tilastoja. Tämä jättää muissa liikkuvuusohjelmissa- ja muodoissa tapahtuvan liikkuvuuden indikaattorin tilastoinnin ulkopuolelle. Erasmus+-asetus (Regulation (EU) No 1288/2013) määrittelee, mitä heikommassa asemassa olevilla henkilöillä ko. ohjelmassa tarkoitetaan. Kansallisista painopiste-eroista johtuen indikaattoriin laskettavat kohdejoukot kuitenkin vaihtelevat, ja se vaikeuttaa indikaattorin tulosten tulkittavuutta ja käytettävyyttä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ymmärtää lyhyempien liikkuvuusjaksojen tarpeellisuuden korkeakoulutuksessa, ja pitää tärkeänä, että liikkuvuutta ei rajattaisi vain tiettyihin liikkuvuusohjelmiin. On tärkeää hyödyntää virallisten tiedonkeruuta tekevien tahojen, kuten Eurostatin, tilastotietoja merkityksellisten indikaattorien tiedonkeruuseen EU-tasolla. Komissiolta toivotaankin tarkempaa tiekarttaa tietopohjan parantamiseksi.

Lisätietoja:

Päivi Bosquet, paivi.bosquet@gov.fi p. 050 3427967

Kaisu Piiroinen, kaisu-maria.piiroinen@gov.fi p. 050 575 4956

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Lehikoinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emmi Venäläinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Alexander Junell